

POLSKI DLA TŁUMACZY (3)

Jan Lewandowski

Autor jest profesorem Uniwersytetu Warszawskiego, wykłada język polski na specjalizacji tłumaczeniowej i nauczycielskiej w Instytucie Lingwistyki Stosowanej. Jego dorobek naukowy dotyczy głównie teorii nauczania cudzoziemców języka polskiego i historii polonistyki zagranicznej.

W drugim odcinku naszych rozważań o językach prawnym i prawniczym ("Lingua Legis" nr 2.) doszliśmy do wniosku, że istnieje publicystyczna odmiana tych języków, oraz że wymaga ona pogłębionych studiów i analiz. Przyjrzyjmy się zatem wybranym tekstom publicystycznym, czyli językowi prasy fachowej z różnych dziedzin prawa, na przykładzie "Gazety Prawnej".

Tygodnik "Gazeta Prawna" ma następujące podtytuły: "najnowsze przepisy", "przystępne komentarze", "praktyczne porady". Jeśli chodzi o przepisy prawne, redakcja publikuje je w dodatkach do każdego numeru. Są to:

"Kronika prawa; Przegląd nowości i zmian legislacyjnych", "Prawo na zamówienie", "Gazeta Podatkowa", "Jak...". "Biuletyn Skarbowy" oraz "Prawo na co dzień". Komentarze do przepisów prawnych znajdujemy zarówno w "Gazecie", jak i w dodatkach. Czy wszystkie są "przystępne", to już raczej oceniają czytelnicy. Wreszcie trzeci podtytuł – "praktyczne porady" – to inaczej stała rubryka zatytułowana "Porady prawne", zajmujące po kilka stron w każdym numerze.

Ze spisu treści za rok 1994 wynika, że w "Gazecie Prawnej" w pierwszym kwartale jej istnienia (numery 1-11) redagowano następujące działy tematyczne:

- prawo w działalności gospodarczej
- podatki – finanse – rachunkowość
- prawo cywilne i handlowe
- urząd – obywatel – praworządność
- pracownik – pracodawca – prawo pracy
- prawo karne
- prawo konstytucyjne
- budownictwo – nieruchomości
- porady prawne
- wywiady
- wymiar sprawiedliwości
- Polska-Świat, ("GP" nr 4/15/).

Oczywiście nie jest to zamknięty krąg tematyczny ani dla czytelników ani dla młodego i rozwijającego się dopiero czasopisma. Świadczy o tym pojawienie się w tegorocznych (1995) numerach (np. nr 21) nowych działów, takich jak:

- "prawo mieszkaniowe",
- "prawo europejskie", czy
- "prawo dla każdego".

Redakcja sama zresztą drukuje "Ankiety dla czytelników", w której czytamy: "Chcielibyśmy wprowadzać na łamy nową tematykę, niektóre działy rozszerzać, inne ograniczać."

Z powyższego wynika, że publicystyka prawna może dotyczyć wszystkich dziedzin prawa, i że nie jest związana z naukami prawniczymi – nie stanowi ich popularnonaukowej odmiany, lecz odmianę języka prawa.

Język tytułów prasowych. Jeśli przyjrzymy się tytułom prasowym (w tym tytułom działów i rubryk), zauważymy np., że istnieje tu pewien brak konsekwencji. Oto początkowo redagowano dział "prawo w działalności gospodarczej", a następnie – "prawo w biznesie". W numerze np. 10 (21) występuje rubryka "Prawo dla każdego", w której zamieszczono dwa artykuły: o nowelizacji prawa łowieckiego i ustawowym dziedziczeniu gospodarstwa rolnego. Trudno pojąć, dlaczego są one właśnie w tej rubryce, tym bardziej że następną rubryką to "Porady prawne". W tym kontekście przestajemy właściwie rozumować co znaczy "prawo dla każdego".

W trzecim podtytule "Gazety Prawnej" zawarto informacje na temat poradnictwa prawnego. Tylko że nie zwrócono uwagi na to, iż każda "porada" z natury swej ma praktyczny charakter. O ile zatem rubryka "Porady prawne" ma sens, o tyle podtytuł "Gazety" "praktyczne porady" jest – nazwijmy to tak – językową niezręcznością.

Rozpatrzmy jeszcze tytuł "Prawnokarna ochrona wierzyciela" zamieszczony w numerze 4(15). Wyraz 'prawno-karna' występuje także w innych tekstach, np. w numerze 42(53), na stronie 27, przy czym w obydwu przypadkach mamy kontekst: "ochrona", co chyba jest przypadkowe. W pierwszym artykule autor użył wyrazu 'prawnokarna' wyłącznie w tytule, za to w tekście mamy inny wyraz – 'cywilnoprawne'. Obydwa wyrazy pochodzą od swych słowotwórczych podstaw, tj. od zestawień: 'prawo karne' i 'prawo cywilne'. Dlaczego zatem w pierwszym przypadku powstał wyraz 'prawnokarna', a w drugim – 'cywilnoprawne'? Dodajmy, że 'cywilnoprawny' występuje np. w "Słowniku ortograficznym" pod red. M. Szymczaka, zaś brakuje w nim form 'karnoprawny' i 'prawnokarny'. Problem: która z tych form jest poprawna (karnoprawny czy prawnokarny) oraz inne kwestie językowe poruszmy w następnym odcinku.

BIBLIOGRAFIA PRZEKŁADOZNAWSTWA POLSKIEGO

Część I

1. O sztuce tłumaczenia, Wrocław 1955, Ossolineum, red. M. Rusinek.
2. Wojtasiewicz, O.: Wstęp do teorii tłumaczenia, Wrocław-Warszawa-Kraków 1957, Ossolineum.
3. Doroszewski, W.: O idiomatyczności języków. "Prace Filologiczne" 1969, t. XIX.
4. Olszewska, I.: Różnice strukturalne pomiędzy językami z punktu widzenia przekładu. "Literatura na świecie" 1971 nr 5.
5. Doroszewski, W.: O trudnościach w pracy tłumacza. (Parę uwag teoretycznych). "Poradnik Językowy" 1972 z. 6.
6. Brocki, Z.: Kłopoty z tłumaczeniem na język polski nazw stopni żołnierzy. "Poradnik Językowy" 1973 z. 2.
7. Woroszyńska-Synowiec, H.: O technice przekładania, "Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej; Języki Obce" 1973 z. 2.
8. Voellnagel, A.: Jak nie tłumaczyć tekstów technicznych. Warszawa 1973. Wydawn. Naukowo-Techniczne.
9. Zielarska, J.: Główne kierunki polskich studiów nad przekładami w latach 1950-1973. "Poradnik Językowy" z. 5-6.

10. Interferencje w procesie przekładu językowego. "Prace Naukowe SPNJO Politechniki Wrocławskiej" 1974.

11. Micewicz, T.: Zarys teorii przekładu. Zagadnienia wybrane. Warszawa 1975, Wydawn. UW, WSJO UW.

12. Przekład artystyczny. O sztuce tłumaczenia. Księga Druga, Wrocław 1975, Ossolineum.

13. Kuroczycki, T.: Zwodnicze ekwiwalenty leksykalne jako problemy praktyki translatorskiej. (Na przykładzie polskiego tłumaczenia "Anny Kareniny" L. N. Tołstoja). "Studia Rossica Posnaniensia" 1976 z. 8.

14. Dzierżanowska. H.: Przekład tekstów nieliterackich (na przykładzie języka angielskiego). Warszawa 1977, Wydawn. UW.

15. Zagadnienia przekładu tekstów naukowo-technicznych. Wrocław 1977, "Prace Naukowe SPNJO Politechniki Wrocławskiej".

16. Kielar, B. Z.: Language of the Law in the Aspect of Translation. Warszawa 1977, Wydawn. UW.

17. Pisarze polscy o sztuce przekładu 1440-1974. Antologia, wyd. Balcerzan, E. et al., Poznań 1977.

Ciąg dalszy bibliografii wraz z uzupełnieniami ukaze się w następnym numerze "Lingua Legis".

UWAGA: W niniejszej rubryce, mimo powoływania się na konkretne przykłady, nie chodzi o krytykę Redakcji czy Autorów tekstów, lecz o analizę języka prawa i jego publicystycznej odmiany.